

Ersättningar och bidrag till konstnärer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionsyrkanden väckta under allmänna motionstiden hösten 2001.

Utskottet föreslår med anledning av två motionsyrkanden att riksdagen skall göra ett tillkännagivande till regeringen om att en översyn bör göras av den individuella visningsersättningen. Översynen bör bl.a. innefatta en redogörelse av vilka återverkningar som nuvarande system har på olika konst kategorier, liksom vilka kategorier av bidragsmottagare som omfattas av ersättningen och vilka som faller utanför den och orsakerna till detta. Regeringen bör även överväga vilket organ som är lämpligast för uppdraget att ansvara för fördelningen av ersättningen till konstnärerna.

Övriga motionsyrkanden rör det statliga stödets inriktning, översyn av de nuvarande stödformerna, ett generellt konstnärsstöd, inkomstgarantier, bemanningsföretag för kulturskapare, sammansättningen av Konstnärsnämndens och Bildkonstnärsfondens styrelser, trygghetssystem för konstnärer, rådgivningscentrum för dansare samt frågor om funktionshindrade konstnärer. Samtliga yrkanden har avstyrkts av utskottet.

I betänkandet har elva reservationer och ett särskilt yttrande tagits in.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	5
Inledning.....	5
Konstnärernas villkor, det statliga stödets inriktning m.m.	7
Bemanningsföretag.....	10
Frågor om inkomstgarantier för konstnärer	11
Individuell visningsersättning.....	12
Konstnärsnämndens och Bildkonstnärskommitténs styrelser	14
Trygghetssystem för konstnärer	17
Rådgivningscentrum för dansare	18
Funktionshindrade konstnärer	22
Reservationer.....	25
1. Inriktningen på det statliga stödet till konstnärsområdet (punkt 1), (m).....	25
2. Inriktningen på det statliga stödet till konstnärsområdet (punkt 1), (mp).....	26
3. Översyn av de nuvarande stödformerna (punkt 2), (m, kd, c, fp).....	26
4. Ett mer utvecklat generellt konstnärsstöd (punkt 3), (mp).....	27
5. Bemanningsföretag (punkt 4), (m).....	27
6. Frågor om inkomstgarantier för konstnärer (punkt 5), (kd).....	28
7. Individuell visningsersättning (punkt 6), (s, v).....	29
8. Trygghetssystem för konstnärer (punkt 8), (kd)	29
9. Trygghetssystem för konstnärer (punkt 8), (mp)	30
10. Rådgivningscentrum för dansare (punkt 9), (kd, c, fp).....	31
11. Funktionshindrade konstnärer (punkt 10), (v)	31
Särskilt yttrande.....	33
Trygghetssystem för konstnärer (punkt 8), (m)	33
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	34
Motioner från allmänna motionstiden 2001.....	34

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Inriktningen på det statliga stödet till konstnärsområdet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Kr205 yrkande 17 i denna del, 2001/02:Kr227 yrkandena 6 och 15 och 2001/02:Kr422 yrkande 16.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (mp)

2. Översyn av de nuvarande stödformerna

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr272 yrkande 1.

Reservation 3 (m, kd, c, fp)

3. Ett mer utvecklat generellt konstnärsstöd

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr422 yrkande 14.

Reservation 4 (mp)

4. Bemanningsföretag

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Kr205 yrkande 17 i denna del och 2001/02:Kr227 yrkande 7.

Reservation 5 (m)

5. Frågor om inkomstgarantier för konstnärer

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Kr230 och 2001/02:Kr418 yrkande 17.

Reservation 6 (kd)

6. Individuell visningsersättning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om individuell visningsersättning. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Kr272 yrkande 5 och 2001/02:Kr422 yrkande 18.

Reservation 7 (s, v)

7. Konstnärsnämndens och Bildkonstnärskommitténs styrelser

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Kr272 yrkande 2, 2001/02:Kr419 yrkande 27 och 2001/02:Kr422 yrkande 13.

8. Trygghetssystem för konstnärer

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Kr205 yrkande 17 i denna del, 2001/02:Kr227 yrkandena 8–10 och 14, 2001/02:Kr418 yrkande 15 och 2001/02:Kr422 yrkande 15.

Reservation 8 (kd)

Reservation 9 (mp)

9. Rådgivningscentrum för dansare

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr419 yrkande 22.

Reservation 10 (kd, c, fp)

10. Funktionshindrade konstnärer

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr421 yrkandena 1 och 3–6.

Reservation 11 (v)

Stockholm den 4 april 2002

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Agneta Ringman (s), Annika Nilsson (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Eva Arvidsson (s), Jan Backman (m), Paavo Vallius (s), Lars Wegendal (s), Peter Pedersen (v), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Ana Maria Narti (fp), Anne-Katrine Dunker (m) och Gunilla Tjernberg (kd).

Utskottets överväganden

Inledning

Huvudinriktningen på insatserna för konstnärerna angavs i den kulturpolitiska proposition som riksdagen tog ställning till hösten 1996 (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129). Enligt regeringens bedömning borde statens insatser syfta till att

- skapa förutsättningar för ett aktivt kulturliv som ger arbete och försörjning åt konstnärerna och rika kulturupplevelser för medborgarna,
- skapa sådana villkor för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för konstnärligt arbete,
- anpassa regelverken på alla politikområden så att rimlig hänsyn kan tas till konstnärernas speciella förhållanden,
- ge möjlighet till konstnärlig förnyelse och utvecklingsarbete genom olika former av direkt konstnärsstöd,
- förbättra möjligheterna till internationellt konstnärligt utbyte.

Efter riksdagens beslut om den framtida kulturpolitiken utreddes konstnärernas villkor av Konstnärliga arbetsmarknadsutredningen, vilken avgav betänkandet *Arbete åt konstnärer* (SOU 1997:183), *Konstnärsstödsutredningen*, vilken avgav betänkandet *Generella konstnärsstöd* (SOU 1997:184) och *Konstnärersättningsutredningen*, vilken avgav betänkandena *En fond för unga konstnärer* (SOU 1997:106) och *Fonogramersättning* (SOU 1997:149).

Våren 1998 lade regeringen fram förslag i syfte att förbättra konstnärernas villkor (prop. 1997/98:87). Avsikten med förslagen var att skapa sådana villkor för konstnärerna att de skulle kunna basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete. Förslagen, som bifölls av riksdagen, innebar förstärkning och komplettering av ersättningar till konstnärer och stimulans av deras arbetsmarknad för att öka efterfrågan (bet. 1997/98:KrU13, rskr. 1997/98:303).

En sammanfattning av de gjorda reformerna lämnades i budgetpropositionen för år 2001 (prop. 2000/01:1 utg.omr. 17 s. 32).

Statligt stöd i olika former till konstnärer anvisas för budgetåret 2002 under anslaget 28:21 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* (prop. 2001/02:1, utg.omr. 17, bet. 2000/01:KrU1, rskr. 2000/01:72). Under anslaget anvisas 268 795 000 kronor, medel som fördelas av Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges bildkonstnärersfond, Sveriges författarfond samt upphovsrättsorganisationen Bildkonst Upphovsrätt i Sverige (BUS).

Av regeringens regleringsbrev för år 2002 (utg.omr. 17) framgår att medlen under anslaget 28:21 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* fördelas på följande stödformer.

- Visningsersättning åt bild- och formkonstnärer,
- individuell visningsersättning (även kallad IV),

- inkomstgarantier för konstnärer (157 garantirum år 2002),
- långtidsstipendier (102 tioåriga långtidsstipendier år 2002),
- bidrag till konstnärer inom områdena bild och form,
- bidrag till konstnärer inom områdena musik samt scen och film,
- särskilda insatser för konstnärer på musikområdet,
- ersättning åt författare m.fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek,
- bidrag till författare, översättare, kulturjournalister och dramatiker,
- ersättningar åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker och taltidningar,
- nordiska författarstipendier,
- nordiskt författarsamarbete,
- dramatikerstöd,
- fonogramersättning och
- statliga ålderspensionsavgifter.

Under anslaget 28:19 Bidrag till bild- och formområdet lämnas bidrag bl.a. till utställningsersättning.

Under hösten 2000 beslutade riksdagen om en förändrad arbetslöshetsförsäkring (prop. 1999/2000:139, yttr. 2000/01:KrU1y, bet. 2000/01:AU5, rskr. 2000/01:102). Därvid uttalades bl.a. att rimlig hänsyn bör tas till de särskilda behov som kan gälla för grupper med projektanställningar och andra tillfälliga anställningar och osäkra anställningsförhållanden, liksom till villkor som gäller för personer som har upprepade perioder av arbetslöshet. Detta gäller bl.a. kulturarbetsmarknaden.

Regeringen har nyligen gett en särskild utredare i uppdrag att utreda hur gällande trygghetssystem inom bl.a. socialförsäkringsområdet förhåller sig till konstnärlig verksamhet. Av utredningsdirektiven framgår att utredaren skall pröva om de nuvarande regelverken innebär särskilda problem för konstnärliga yrkesutövare samt i förekommande fall analysera och redogöra för orsaken till problemen (dir. 2001:90).

Konstnärernas villkor, det statliga stödets inriktning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- inriktningen på det statliga stödet till konstnärsområdet, *jämför reservationerna 1 (m) och 2 (mp)*,
- översyn av de nuvarande stödformerna, *jämför reservation 3 (m, kd, c, fp)* och
- ett mer utvecklat generellt stöd till konstnärer, *jämför reservation 4 (mp)*.

Motionerna

I fyra motionsyrkanden behandlas frågor av övergripande art som rör *inriktningen på det statliga stödet till konstnärsområdet*.

Förslaget i motion Kr227 (m) syftar till att konstnärer skall kunna basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete och inte på bidrag (yrkande 15). Liknande synpunkter framförs även i motion Kr205 (m) yrkande 17 i denna del.

Ett likartat syfte finns bakom motion Kr422 (mp), vari begärs att regeringen skall lämna förslag om hur konstnärerna skall kunna leva på sin lön (yrkande 16).

I motionerna Kr205 (m) yrkande 17 i denna del och Kr227 (m) yrkande 6 ifrågasätts den nuvarande utformningen av stöd och ersättningsformer till konstnärerna. I båda motionerna sägs även att skattetrycket bör sänkas och bidragen avvecklas. I motion Kr227 (m) föreslås att stödformer såsom visningsersättningen, utställningsersättningen, konstnärsbidragen, projektbidragen och långtidsstipendierna bör förändras. I stället bör – menar motionärerna – statens stöd inriktas på att öka de yrkesverksamma konstnärernas möjligheter att få ersättning för det arbete de utför och möjliggöra att verken visas och framförs inför publik.

Motionärerna bakom motion Kr272 (kd, m, c, fp) anser att staten skall överväga nya metoder och stödformer som kommer fler konstnärer till del och föreslår därför att en *översyn av de nuvarande stödformerna* skall göras (yrkande 1).

I motion Kr422 (mp) yrkas att regeringen skall framlägga förslag för riksdagen om *ett mer utvecklat generellt stöd till konstnärer*. Enligt motionärerna bör fler konstnärer – och inte endast en mindre exklusiv grupp – komma i fråga för stödet (yrkande 14).

Utskottets ställningstagande

Som redovisats i inledningen till detta betänkande syftar statens insatser på det konstnärspolitiska området bl.a. till att skapa sådana villkor för de pro-

fessionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete, ett syfte som också återfinns i här aktuella motioner om *inriktningen på det statliga stödet till konstnärsområdet*, nämligen motionerna Kr205 (m) yrkande 17 i denna del, Kr227 (m) yrkandena 6 och 15 samt Kr422 (mp) yrkande 16.

Ett annat syfte med statens insatser har de olika formerna av direkt konstnärsstöd som skall ge kulturskaparna möjlighet till konstnärlig förnyelse och utvecklingsarbete.

Det finns också från statens sida en strävan att anpassa regelverken på alla politikområden, så att rimlig hänsyn kan tas till konstnärernas speciella förhållanden. Som exempel kan nämnas att förhållandena på den konstnärliga arbetsmarknaden togs upp våren 2000 i proposition 1999/2000:139 En rättvisare och tydligare arbetslöshetsförsäkring och behandlades av riksdagen vid 2000/01 års riksmöte (yttr. 2000/01:KrU1y, bet. 2000/01:AU5, rskr. 2000/01:102). Vidare kan nämnas att en kartläggning nyligen påbörjats av hur gällande trygghetssystem förhåller sig till konstnärlig verksamhet. Utskottet återkommer till denna kartläggning längre fram i betänkandet.

De beslut som riksdagen fattade åren 1996 och 1998 då det gäller inriktningen av konstnärspolitiken har följts av beslut om resursförstärkningar av flera av de aktuella bidragen och ersättningarna.

Utskottet har vid sina överväganden kommit fram till att det inte finns anledning för riksdagen att göra något uttalande om en förändrad inriktning av konstnärspolitiken. Det finns inte heller anledning att föreslå en ändrad inriktning av stöden och ersättningsformerna till konstnärerna. Det är emellertid angeläget att understryka betydelsen av att konstnärernas villkor uppmärksammas även framgent. Utskottet har med tillfredsställelse noterat att regeringen anser att förbättringar på detta område bör prioriteras även i fortsättningen (jfr prop. 2001/02:1 utg.omr. 17 s. 29).

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Kr205 (m) yrkande 17 i denna del, Kr227 (m) yrkandena 6 och 15 och Kr422 (mp) yrkande 16.

Förslaget om en *översyn av de nuvarande stödformerna*, som framförs i motion Kr272 (kd, m, c, fp), ger utskottet anledning att påpeka att alla stödformer inom det konstnärspolitiska området – även de som beslutades år 1998 – självfallet bör ses över efter en tid och även följas upp, t.ex. för att undersöka om intentionerna med stöden har infriats, om stöden är ändamålsenliga m.m.

En utförlig genomgång av de stödformer som hanteras av Konstnärsnämnden presenteras i den resultatredovisning som varje år återfinns i nämndens årsredovisning. För Författarfonden är situationen något annorlunda. Eftersom fonden inte är en myndighet kan inte samma krav på årsredovisning ställas som på Konstnärsnämnden och andra myndigheter. Inom Författarfonden görs emellertid på fondens eget initiativ olika översyner och utvärderingar. För närvarande görs en utvärdering av dramatikerstödet. Tidigare har fonden utvärderat olika ersättnings- och stödformer inom biblioteksersättningen. Konstnärsnämndens årsredovisning och Författarfondens verksam-

hetsberättelse med årsboksut ligger till grund för regeringens resultatbedömningar i budgetpropositionen, som kan vara mer eller mindre utförliga.

I sammanhanget bör nämnas att en viss översyn av konstnärsstöden kommer att äga rum inom ramen för Utredningen om konstnärerna och trygghetssystemen som omnämns i det föregående. Den särskilde utredaren har i uppdrag att analysera hur konstnärspolitiska stipendier och bidrag påverkar konstnärliga yrkesutövares rätt till andra stödformer utanför det kulturpolitiska området (dir. 2001:90).

Utskottet vill slutligen påminna om vad utskottet uttalade vid föregående riksmöte, nämligen följande (bet. 2000/01:KrU3 s. 9).

Både utskottet och regeringen har påpekat att det inte är lätt att beskriva och bedöma resultaten av kulturpolitiska insatser. Det krävs både kvantitativa och, inte minst, kvalitativa mått och bedömningsgrunder. Arbete pågår inom Kulturdepartementet med att utveckla mål- och resultatstyrningen. Utskottet förutsätter att regeringen, när en tids erfarenheter har samlats av 1998 års reformer, tar ställning till i vilka former utvärdering skall ske av reformernas effekter och av överensstämmelsen mellan riksdagens beslut och uppnådda resultat och att regeringen redovisar detta för riksdagen.

Utskottet har alltså samma uppfattning i denna fråga och ser fram emot den nya form av resultatredovisning som regeringen avser att överlämna till riksdagen i en skrivelse i maj 2002 om kultur, välfärd och delaktighet.

Sammanfattningsvis anser utskottet att det inte är motiverat att riksdagen gör ett tillkännagivande om en översyn av de konstnärliga stödformerna. Motion Kr272 (kd, m, c, fp) yrkande 1 avstyrks därmed.

Motionärerna bakom motion Kr422 (mp) yrkande 14 föreslår att regeringen skall lägga fram förslag om *ett mer utvecklat generellt stöd till konstnärer*.

Bland stöd- och ersättningsformerna på konstnärsområdet finns riktade insatser med generell verkan. Exempel härpå är den individuella visningsersättningen, som delas ut med viss automatik till dem som uppfyller kraven i uppsatta regler, bidragen till visningsorganisationer och utställare, dramatikerstödet och satsningen på Teateralliansen AB. Bland stödformerna på konstnärsområdet finns även sådana som är av selektiv karaktär i form av exempelvis konstnärsbidrag, projektbidrag, långtidsstipendier etc., vilka lämnas till enskilda konstnärer efter ansökan och bedömning. Då det gäller de stödformer som genereras av bibliotekersättningen fördelar Författarfonden dels generell ersättning till författare och andra upphovsmän, dels selektiva stöd i form av stipendier och liknande.

Konstnärsstödsutredningen presenterade i sitt betänkande Generella konstnärsstöd (SOU 1997:184) en konstruktion för ett generellt stöd i form av en inkomstförstärkning. Utredningen visade således att det var möjligt att införa ett någorlunda enkelt generellt stöd men ansåg sig inte kunna rekommendera denna stödform. I stället föreslog utredningen en rad andra åtgärder inom de olika konstområdena i syfte att förstärka konstnärernas ekonomiska förhållanden. Regeringen – och därefter kulturutskottet och riksdagen – fann att det är effekten, inte formen, som bör vara utslagsgivande vid valet av insatser och

att det inte fanns förutsättningar för att införa ett generellt konstnärsstöd. På utskottets förslag godkände riksdagen regeringens förslag att en rad generellt verkande insatser och förstärkningar i stället skulle göras av det slag som utredningen förordat (prop. 1997/98:87, bet. 1997/98:KrU13, rskr. 1997/98:303).

Utskottet kan inte finna att det i den nu aktuella motionen förts fram skäl för ett ändrat ställningstagande, som skulle innebära ett beslut om att nuvarande selektiva stödformer skall ersättas med ett generellt konstnärsstöd. Motion Kr422 (mp) yrkande 14 avstyrks därmed.

Bemanningsföretag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om bemanningsföretag, *jäm- för reservation 5 (m)*.

Motionerna

Förslaget i motion Kr227 (m) syftar till att ett rikstäckande bemanningsföretag för kulturskapare skall bildas i stället för Teateralliansen AB. Ett gemensamt nätverk – bemanningsföretag – ökar chanserna för kulturskaparna att kunna pröva nya vägar till försörjning och också sannolikheten att de lyckas med sina mål. I motionen föreslås att regeringen skall samla intressenter på området för att diskutera och ta initiativ till ett bemanningsföretag, som dock inte bör vara statligt styrt (yrkande 7).

Även i motion Kr205 (m) föreslås att ett bemanningsföretag för konstnärer skall inrättas (yrkande 17 i denna del).

Utskottets ställningstagande

Förslag, som syftar till att bemanningsföretag för kulturarbetare skall inrättas, har under 1999/2000 och 2000/01 års riksmöten avstyrkts av kultur-, arbetsmarknads- och finansutskotten. En redogörelse härför återfinns i betänkande 2000/01:KrU3 s. 10–11.

En försöksverksamhet med en s.k. tredje anställningsform inom teaterområdet, sedermera benämnd Teateralliansen AB, bedrevs under åren 1999 och 2000 och permanentades därefter fr.o.m. år 2001. Verksamheten drivs som ett aktiebolag och finansieras huvudsakligen med statliga medel, för närvarande 15 000 000 kronor, som anvisas över anslaget 28:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete. Teateralliansen AB skall verka för frilansande skådespelares trygghet och minskade beroende av arbetslöshetsförsäkringen samt stimulera till utveckling och rörlighet inom teaterlivet.

Utskottet delar regeringens uppfattning att permanentningen av alliansen utgör ett gott exempel på att kultur- och arbetsmarknadspolitiska mål har

kunnat förenas på ett positivt sätt (jfr prop. 2001/02:1 utg.omr. 17 s. 53). Enligt utskottets mening är verksamheten vid Teateralliansen AB av stort värde och bör få fortsätta att utvecklas. Utskottet kan inte se att det finns någon anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande av innebörd att denna verksamhet skall ersättas med ett bemanningsföretag av det slag som föreslås i motionen. Det ankommer på regeringen att i det ordinarie budgetarbetet överväga om en satsning motsvarande Teateralliansen AB behöver göras på någon annan konstnärsgrupp och vilken utformning en sådan satsning i så fall skall ha.

Det bör tilläggas att viss arbetsförmedlande verksamhet bedrivs vid centrumbildningarna med hjälp av statsmedel som anvisas över kulturbudgeten (anslaget 28:2).

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Kr205 (m) yrkande 17 i denna del och Kr227 (m) yrkande 7.

Frågor om inkomstgarantier för konstnärer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om frågor om inkomstgarantier för konstnärer, *jämför reservation 6 (kd)*.

Motionerna

I motion Kr418 (kd) föreslås att en översyn skall göras av inkomstgarantin. Motionärerna ifrågasätter om det är rimligt att ca 150 konstnärer skall få en livstidslön och undrar om det inte i stället vore bättre att sprida stödet till fler (yrkande 17).

I motion Kr230 (m) begärs att systemet med s.k. konstnärlön omedelbart avskaffas. Det är, menar motionärerna, inte rimligt att vissa konstnärer garanteras en viss inkomst under återstoden av sitt liv, oavsett vad de producerar.

Utskottets ställningstagande

Systemet med en garanterad inkomst för konstnärer infördes på 1960-talet som en del av det ekonomiska trygghetsprogram för konstnärer som då byggdes upp. Av förordningen (1976:504) om inkomstgarantier för konstnärer framgår att garantin tillförsäkrar konstnären ett belopp motsvarande fem basbelopp. Beloppet minskas med innehavarens årsinkomst i övrigt. Innehavare av inkomstgaranti utses fr.o.m. den 1 december 2001 av Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond (se prop. 2001/02:1 utg.omr. 17 s. 69, bet. 2001/02:KrU5, rskr. 2001/02:20). För år 2002 finns 157 garantirum. Under anslaget 28:21 Ersättningar och bidrag till konstnärer anvisas för innevarande år 16 927 000 kronor för ändamålet.

Utskottet erinrar om att inkomstgarantin är avsedd för konstnärer som står för en konstnärlig verksamhet av hög kvalitet och som har stor betydelse för

svenskt kulturliv (1 § förordningen). Även för denna kvalificerade grupp av konstnärer varierar inkomsterna från den ena perioden till den andra. Garantin gör det möjligt för dem att klara sin försörjning även under de tider då de av olika skäl har svårt att få andra inkomster. Utskottet anser att garantin motsvarar ett angeläget behov och utgör en viktig del av den statliga konstnärspolitiken. Det anförda innebär att utskottet inte kan tillstyrka förslaget i motion Kr230 (m) om att systemet med inkomstgaranti skall avskaffas. Inte heller det förslag om en översyn av stödet som framförs i motion Kr418 (kd) kan tillstyrkas av utskottet. Utskottet förutsätter att de årliga översyner som görs av stödformerna inom både Konstnärsnämnden och Författarfonden inbegriper även inkomstgarantierna.

Motionerna Kr230 (m) och Kr418 (kd) yrkande 17 avstyrks således.

Individuell visningsersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med anledning av motionsförslag tillkännage för regeringen att en översyn skall göras av den individuella visningsersättningen, *jämför reservation 7 (s, v)*.

Motionerna

I motion Kr272 (kd, m, c, fp) föreslås att en översyn skall göras av den individuella visningsersättningen. Motionärerna anser att ersättningssystemet har sina begränsningar. I motionen sägs att mycket lite eller inget tillfaller tecknare, keramiker, konsthantverkare eller fotografer. Ersättningsformen bör nu bli föremål för utvärdering vad gäller ersättningarna, hur och till vem eller vilka de fördelas. Likaledes bör utvärderingen avse vilken organisation som är den bästa för ändamålet, både vad gäller t. ex. objektivitet och insyn (yrkande 5).

Ett liknande yrkande framställs i motion Kr422 (mp). Motionärerna karakteriserar systemet som snedfördelande, då det ger mest till de konstnärer som säljer mest konst. Regeringen bör därför genomföra en översyn av den individuella visningsersättningen i syfte att finna ett mer rättvist fördelningssystem. Av motionen framgår att det i en sådan översyn bör övervägas om det privata upphovsrättsorganet BUS skall fördela den individuella visningsersättningen. Det är nämligen svårt för myndigheterna att få insyn i en privat förenings verksamhet (yrkande 18).

Tidigare riksdagsbehandling

Visningsersättning till konstnärer för offentligt exponerade verk som inte längre ägs av konstnären infördes fr.o.m. budgetåret 1982/83. Under åren 1987/88–1992/93 fördelade styrelsen för Sveriges bildkonstnärskommitté en del av visningsersättningen som en standardiserad ersättning, sedermera kallad

individuell visningsersättning, till alla konstnärer med ett visst antal verk i offentlig ägo. Denna ersättning uppgick budgetåret 1992/93 till 3 000 kronor per år och konstnär. Bildkonstnärskommitténs styrelse valde att avskaffa denna form av ersättning som ansågs vara för låg. Ersättningen som således upphörde fr.o.m. den 1 juli 1993 ansågs sakna ekonomisk betydelse för konstnären samtidigt som det var dyrt att administrera utbetalningarna. Efter beslut av riksdagen (bet. 1994/95:KrU21, rskr. 1994/95:285) återinfördes en standardiserad, individuell visningsersättning (IV) fr.o.m. år 1997 (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129). Den fördelas sedan dess av föreningen Bildkonst Upphovsrätt i Sverige (BUS). För ändamålet har 16 520 000 kronor anvisats över anslaget 20:21 Ersättningar och bidrag till konstnärer för år 2002. Bestämmelser för individuell visningsersättning finns i förordningen (1996:1605) om individuell visningsersättning.

Utskottets ställningstagande

Den individuella visningsersättningen (IV) har i sin nuvarande form funnits i drygt fem år. Ersättningen är generell till sin karaktär och betalas ut till konstnärer endast med hänsyn till om deras försålda verk finns i offentlig ägo. BUS fördelar ersättning till konstnärer vars verk ägs av stat, landsting och kommuner. Till den offentliga ägargruppen räknas bl.a. museer, även sådana som är stiftelsesdrivna, liksom statliga affärsdrivande verk såsom Posten, Telia och SJ samt – fr.o.m. år 2000 – kommun- eller landstingsägda bostadsfastighetsbolag.

Utskottet har inhämtat att konst som ägs av t.ex. kyrkliga församlingar, statliga aktieföretag, ideella föreningar såsom Folkets hus, Våra gårdar, bostadsbolag som HSB och Riksbyggen inte omfattas av ersättningen.

De olika konstnärskategorierna, dvs. även fotografer, tecknare m.fl. som nämns i motion Kr272 (kd, m, c, fp), kan komma i åtnjutande av ersättningen i den mån deras verk befinner sig i offentlig ägo enligt ovanstående. Därutöver måste vissa kriterier för ersättningssystemet vara uppfyllda. BUS fördelningssystem bygger på att de verk som är ersättningsgrundande erhåller poäng. Poängmodellen värderar den prestation som ligger bakom varje verk samt verkets exponering för allmänheten. Mindre verk, t.ex. grafiska blad, placerade i en statstjänstemans arbetsrum ger lägre poäng än en centralt placerad skulptur på ett torg. Verken skall i princip vara inköpta för att kunna erhålla poäng. BUS gör inte någon kvalitetsmässig bedömning av konsten.

Lägsta belopp som betalades ut år 2001 från BUS var 500 kronor, medan högsta belopp var 25 000 kronor. År 2001 ansökte drygt 3 300 konstnärer om ersättning, medan knappt 2 700 uppfyllde kriterierna beträffande verk i offentlig ägo m.m. och erhöll ersättning. BUS lämnar årligen en redovisning till regeringen av utfallet av fördelningen på män och kvinnor, ålderskategorier m.m.

Ersättning lämnas till konstnärer utan hänsynstagande till om konstnären tillhör en intresseorganisation eller facklig organisation eller om vederbörande är helt oorganiserad.

Utskottet har noterat att regeringen i budgetpropositionen framfört åsikten att ersättningen fungerar väl (prop. 2001/02:1 utg.omr. 17 s. 29). Samtidigt finns det – som framhållits motionsvägen – indikationer på att vissa konstnärsgupper såsom tecknare, keramiker, konsthantverkare och fotografer inte får någon ersättning över huvud taget eller endast ett mindre belopp. Med tanke på att fem år nu har förflutit sedan ersättningen återinfördes anser utskottet att det är motiverat att summera de erfarenheter som vunnits av fördelningssystemet. Enligt utskottets uppfattning bör regeringen därför utifrån den redovisning som lämnas av BUS till regeringen göra en översyn av hur det poängsystem som föreningen tillämpar fungerar, vilka återverkningar det har på olika konst kategorier liksom vilka kategorier av bidragstagare som omfattas av ersättningen samt vilka som faller utanför den och orsakerna till detta. Översynen bör även innefatta en redogörelse av vilka belopp som fördelats till olika konstnärskategorier och enskilda konstnärer.

Det ankommer på regeringen att utifrån översynsarbetet dra slutsatser rörande det nuvarande fördelningssystemet och lämna förslag till riksdagen om de åtgärder som kan föranledas av översynen. I detta sammanhang bör även övervägas om det är lämpligt att vidga begreppet ”offentlig ägo” till att omfatta andra ägargrupper än de som nu avses, t.ex. kyrkliga församlingar, samt vilka ekonomiska konsekvenser en sådan vidgning skulle få för staten, konstnärerna och det bidragsfördelande organet.

Slutligen bör regeringen även överväga vilket organ som är lämpligast för uppdraget att ansvara för fördelningen av ersättningen till konstnärerna.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillstyrker utskottet delvis motionerna Kr272 (kd, m, c, fp) yrkande 5 och Kr422 (mp) yrkande 18.

Konstnärsnämndens och Bildkonstnärsfondens styrelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om Konstnärsnämndens och Bildkonstnärsfondens styrelser.

Motionerna

I tre motioner behandlas frågor som rör *Konstnärsnämndens och Bildkonstnärsfondens styrelser*.

I motion Kr272 (kd, m, c, fp) sägs att ledamöterna i de båda styrelserna fortfarande kommer från ett fåtal konstnärorganisationer, något som vållat oro bland vissa konstnärer när det gäller styrelsernas objektivitet vid fördelningen av konstnärsstöd. En översyn bör därför göras (yrkande 2).

Förslaget i motion Kr422 (mp) syftar till att styrelserna i Konstnärsnämnden och Bildkonstnärsfonden skall vara opartiska och att eventuella misstan-

kar skall elimineras om att ledamöterna i första hand representerar sina organisationers och dessas medlemmars intressen. En korrigerig av de båda styrelsernas sammansättning krävs därför (yrkande 13).

Även motionärerna bakom motion Kr419 (fp) tar upp frågan om styrelsernas sammansättning i bidragsgivande myndigheter, vilket torde syfta på Konstnärnsämnden och Bildkonstnärnsfonden. I motionen sägs bl.a. att det är ett grannliga arbete för styrelserna att fördela ersättning, stipendier m.m. till konstnärer. Sammansättningen av styrelser som beviljar stöd och ger andra förmåner måste därför vara bredast möjliga, insynen måste garanteras och gränserna måste vara tydliga mellan särintressen och beslutsfattare och neutraliteten hos olika organisationers medlemmar måste upprätthållas (yrkande 27).

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 1999 uttalade kulturutskottet att det inte var tillfredsställande att styrelserna för Konstnärnsämnden och Sveriges bildkonstnärnsfond utsågs efter nominering från endast ett visst antal konstnärorganisationer, som angivits i förordningen (1977:1153) med instruktion för Konstnärnsämnden. Utskottet framhöll att även andra organisationer fanns, som representerade konstnärer och konstnärsgupper. Enligt utskottets mening borde nomineringarna komma från en vidare krets av organisationer för att de två styrelserna skulle kunna tillföras en så bred kunskap och kompetens som möjligt. Regeringen borde se över frågan om hur konstnärernas förslagsrätt vid utseende av styrelserna för Konstnärnsämnden och Sveriges bildkonstnärnsfond skulle kunna vidgas och därefter redovisa för riksdagen hur den avsåg att öka kretsen av nominerande organisationer. Riksdagen beslutade att som sin mening tillkännage för regeringen vad utskottet uttalat (bet. 1998/99:KrU9 s. 8–9, rskr. 1998/99:189). I budgetpropositionen för år 2000 anförde regeringen att den dåvarande ordningen borde behållas. Hösten 1999 gjorde riksdagen ännu ett tillkännagivande av innebörd att regeringen snarast borde se över frågan om hur konstnärernas förslagsrätt skulle kunna vidgas beträffande ledamöterna i styrelserna för Konstnärnsämnden och Bildkonstnärnsfonden (prop. 1999/2000:1 utg.omr. 17 s. 91–92, bet. 1999/2000:KrU1 s. 51–53, rskr. 1999/2000:87).

I enlighet med riksdagens tillkännagivande beslutade regeringen hösten 2000 om en ändring i förordningen (1997:1153) med instruktion för Konstnärnsämnden. Av instruktionen framgår att Konstnärnsämndens styrelse består av högst elva ledamöter och att fem av dessa utses efter förslag som får lämnas av konstnärorganisationer (2 och 15 §§). Vidare framgår att styrelsen för Sveriges bildkonstnärnsfond består av högst tretton ledamöter samt att sju av dessa utses efter förslag som får lämnas av konstnärorganisationer (5 och 16 §§).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen genom ändringen år 2000 av Konstnärnsämndens instruktion nu har en vidare krets av nominerade att välja ur vid

förordnandet av de båda styrelserna än vad som förut var fallet. Utskottet inser att det är en grannliga uppgift för regeringen att utse de för uppgiften mest lämpade styrelseledamöterna i de båda styrelserna. Dessa bör ha god kännedom om den aktuella utvecklingen inom sina respektive konstområden och om nu verksamma konstnärer. De bör vidare ha stor personlig integritet. Det bör också vara meriterande att en ledamot själv är utövande konstnär på professionell nivå. (Jfr prop. 1999/2000:1 utg.omr. 17 s. 92.) Krav ställs också på en jämn könsfördelning i styrelserna. Dessutom bör hänsyn tas till att det finns kontinuitet i styrelserna. Alla ledamöter bör således inte bytas ut samtidigt. Det ankommer på regeringen att bl.a. utifrån inkomna nomineringar göra ett val som motsvarar de kriterier som här har angivits. Det finns skäl för att regeringen även skall kunna välja styrelseledamöter utanför de nominerande organisationernas förslag, t.ex. sådana personer som är fristående från organisationer och som uppfyller de uppställda kriterierna och representerar en kunskap och kvalitet som är värdefull för respektive styrelse.

Utskottet vill understryka att arbetet att fördela ersättningar, stipendier m.m. som åvilar styrelserna i Konstnärsnämnden och Bildkonstnärnsfonden, liksom även Författarfonden och BUS, är mycket ansvarsfullt och ställer krav på opartiskhet och oväld. Utskottet förutsätter att de av regeringen förordnade styrelseledamöterna är väl medvetna om dessa krav. Med anledning av vad som framförts motionsvägen om krav på insyn vill utskottet tillägga att förvaltningsmyndigheter i Sverige enligt regeringsformen har en självständig ställning. Insyn i deras arbete möjliggörs genom gällande lagstiftning. Konstnärsnämnden är en statlig myndighet, medan Författarfonden har en annan organisationsform. BUS, som är en förening, har erhållit myndighetsuppgifter genom lagen (1992:318) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Kulturdepartementets verksamhetsområde.

Utskottet anser sig kunna förutsätta att regeringen eftersträvar att uppnå bästa möjliga sammansättning av ledamöter i de aktuella styrelserna och att regeringen i sitt rekryteringsarbete beaktar riksdagens tidigare gjorda tillkännagivande samt följer upp resultatet av de ändringar som gjorts i Konstnärsnämndens instruktion med utgångspunkt i riksdagens beslut.

Utskottet anser att en uppföljning självfallet bör göras av den nya ordningen för nominering till styrelserna för Konstnärsnämnden och Bildkonstnärnsfonden. Det är dock endast drygt ett år sedan ändringen trädde i kraft. Utskottet anser att det är för tidigt att redan nu göra en uppföljning.

Sammanfattningsvis anser utskottet att det inte är motiverat att riksdagen gör ett tillkännagivande med anledning av motionerna Kr272 (kd, m, c, fp) yrkande 2, Kr419 (fp) yrkande 27 och Kr422 (mp) yrkande 13, vilka avstyrks.

Trygghetssystem för konstnärer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om trygghetssystem för konstnärer, *jämför reservationerna 8 (kd) och 9 (mp)*.

Motionerna

I en rad yrkanden begärs ändringar av gällande trygghetssystem i förhållande till konstnärlig verksamhet.

I motion Kr205 (m) anförs att reglerna inom socialförsäkringssystemet bör anpassas på ett sådant sätt att de tar hänsyn till det faktum att många konstnärer har en mycket ojämn och ibland sporadisk inkomst (yrkande 17 delvis).

I motion Kr227 (m) yrkas att villkoren för de professionella konstnärerna skall vara sådana att de kan basera sin försörjning och inbetalning till socialförsäkringssystemet på ersättning för utfört arbete (yrkande 8).

I samma motion, Kr227 (m), sägs att konstnärer måste betala sjukförsäkringsavgift om de skall vara berättigade till sjukpenning. Det bör, menar motionärerna, vara möjligt för konstnären att komplettera sjukpenningen med en tilläggsförsäkring. Tilläggsförsäkringen bör utformas så att den täcker inkomstförlust även vid föräldraförsäkring, havandeskapspenning och arbets-skadeförsäkring (yrkande 9).

Vidare begärs i motion Kr227 (m) att konstnärstipendier med varaktighet för kortare tid än två år skall vara pensionsgrundande. Motionärerna anser också att den typ av kompletterande pension till författare med låg pension som exempelvis Författarfonden erbjuder borde kunna utvecklas på frivillig basis inom de olika konstnärsförbunden (yrkande 10).

I motion Kr227 (m) föreslås också att nya försäkringsalternativ skall utvecklas. Motionärerna anser bl.a. att inbetalda egenavgifter inte bör tillfalla staten utan den försäkringslösning den enskilde konstnären valt. Som försäkringsgrundande inkomst bör även de skattefria stipendierna inkluderas (yrkande 14).

I motion Kr418 (kd) behandlas frågor om de nya a-kassereglerna och aktivitetsgarantin. Särskild hänsyn måste tas till kulturarbetarnas specifika arbetsvillkor. Vidare anser motionärerna att det är särskilt angeläget att frågan om pensionerna för de fria grupperna får en lösning (yrkande 15).

I motion Kr422 (mp) yrkas att regeringen skall lämna förslag till riksdagen om ett trygghetssystem som är anpassat till konstnärernas situation (yrkande 15).

Utskottets ställningstagande

Enligt den inriktning på de statliga insatserna för konstnärerna som regeringen presenterade i den kulturpolitiska propositionen år 1996 skall sådana villkor skapas för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för konstnärligt arbete. Vidare skall regelverken på alla politik-

områden anpassas så att rimlig hänsyn kan tas till konstnärernas speciella förhållanden (prop. 1996/97:3). Denna inriktning bör gälla även fortsättningsvis. Statens insatser för att förbättra konstnärernas villkor är alltså en prioriterad fråga inom kulturpolitiken (jfr prop. 2001/02:1 utg.omr. 17 s. 29).

I Regeringskansliet pågår för närvarande en översyn av statens tjänstepensionsåtagande för olika grupper av konstnärer inom teater-, musik- och dansområdet och av hur bestämmelserna kring dessa samverkar med reglerna för den reformerade allmänna pensionen. Arbetet bedrivs i fortlöpande samråd med arbetsmarknadens parter. Ett projekt om nya företags- och anställningsformer har inletts i Regeringskansliet bl.a. med syfte att göra en generell kartläggning av utveckling, drivkrafter och effekter i gränssnittet mellan egenföretagande och anställning.

Vidare har regeringen nyligen tillsatt en särskild utredare som har i uppdrag att kartlägga hur gällande trygghetssystem inom bl.a. socialförsäkringsområdet förhåller sig till konstnärlig verksamhet. Av direktiven (dir. 2001:90) till utredningen framgår att utredaren skall pröva om de nuvarande regelverken innebär särskilda problem för konstnärliga yrkesutövare samt i förekommande fall analysera och redogöra för orsaken till problemen. Utredaren skall analysera hur konstnärspolitiska stipendier och bidrag påverkar konstnärliga yrkesutövares rätt till andra stödformer utanför det kulturpolitiska området. Utredaren skall även beakta den analys av bl.a. regler inom de sociala trygghetssystemen som utförts av Konstnärsstödsutredningen i betänkandet Generella konstnärsstöd (SOU 1997:184). Uppdraget skall redovisas senast den 30 november 2002.

Utskottet förutsätter att de frågor som tagits upp motionsvägen om konstnärerna och gällande trygghetssystem kommer att behandlas inom ramen för utredningens arbete. Något tillkännagivande från riksdagen med anledning av motionsförslagen är således inte motiverat. Motionerna Kr205 (m) yrkande 17 (delvis), Kr227 (m) yrkandena 8–10 och 14, Kr418 (kd) yrkande 15 och Kr422 (mp) yrkande 15 avstyrks.

Rådgivningscentrum för dansare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om rådgivningscentrum för dansare, *jämför reservation 10 (kd, c, fp)*.

Motionen

Av motion Kr419 (fp) framgår att dansare pensioneras redan vid 41–44 års ålder. För att stödja dansarna i ett eventuellt fortsatt yrkesliv krävs särskild kompetens. Det bör därför inrättas ett rådgivningscentrum för dansares fortsatta yrkesliv, vilket bör ges regeringen till känna (yrkande 22).

Tidigare riksdagsbehandling m.m.

Frågan om ett rådgivningscentrum för dansare har varit föremål för riksdagsbehandling vid tidigare riksmöten.

Vid riksdagsbehandlingen av den konstnärspolitiska propositionen våren 1998 behandlade kulturutskottet motioner om dansares möjligheter att få rådgivning inför en ny yrkesverksamhet efter dansarkarriärens slut (bet. 1997/98:KrU13 s. 19–20). Kulturutskottet ansåg att särskilda åtgärder måste vidtas för att underlätta för dansarna att finna nya yrkesvägar. Frågan borde, enligt utskottets mening, lösas med utnyttjande av den befintliga arbetsförmedlingsorganisationen genom att – inom ramen för tillgängliga resurser – en eller flera handläggare anställs för ändamålet. På så sätt borde en form av rådgivningscentrum skapas inom arbetsförmedlingsorganisationen på ett eller två ställen i landet. Utskottet betonade att en sådan rådgivning kräver speciell kunskap om dansares utbildning, arbetssituation och kvalifikationer, vilket måste beaktas vid valet av handläggare. Utskottet förutsatte att regeringen skulle medverka till att frågan får sin lösning inom arbetsförmedlingsorganisationen.

I regleringsbrevet för år 1999 avseende Arbetsmarknadsverket lämnade regeringen ett uppdrag till verket att i februari 2000 redovisa vilka insatser och stödåtgärder arbetsförmedlingarna ger yrkesdansarna för att underlätta yrkesbyte. (Uppdraget redovisas nedan under rubriken *Övrig inhämtad information.*)

Våren 1999 behandlade och avstyrkte kulturutskottet ånyo ett förslag om inrättande av ett rådgivningscentrum för dansare. Utskottet ansåg att Arbetsmarknadsverkets rapport till regeringen borde avvaktas innan ytterligare åtgärder skulle övervägas (bet. 1998/99:KrU9 s. 7–8).

Dansares situation har även behandlats vid flera tillfällen i arbetsmarknadsutskottet, senast hösten 2000 (bet. 2000/01:AU1 s. 50). Arbetsmarknadsutskottet uttalade då bl.a. följande.

Utskottet har behandlat likartade motioner vid flera tidigare tillfällen, senast i betänkande 1997/98:AU1. Som utskottet framhöll där står det klart att dansarna är en yrkesgrupp med mycket speciella förhållanden. Dansare har normalt en kort och koncentrerad karriär som i allmänhet är både fysiskt och psykiskt krävande. Hos många av utövarna är yrkesidentiteten stark och livet kretsar kring dansen, varför det inte är förvånande om många får problem i samband med sitt yrkesbyte, ett byte som av många dessutom kan uppfattas som påtvingat. Utskottet kan därför ha förståelse för att dansarna kan behöva stöd av många olika slag, inte bara i fråga om yrkesval utan även allmänt rådgivande eller kurativt stöd.

Utskottet vill här liksom i tidigare betänkanden framhålla betydelsen av att dansarna redan under sin karriär förbereder sig för de förändringar som kommer. Först när yrkeskarriären väl är slut och yrkesbytet ett faktum har arbetsmarknadsmyndigheterna sitt ansvar och skall då ge de dansare som vill byta yrkesinriktning hjälp med det inom ramen för den befintliga arbetsförmedlingsverksamheten. Där är det naturligtvis en fördel om arbetsförmedlaren har kännedom om denna grupps särskilda förhållanden. Det kan vara önskvärt med vidgad kunskap på området för arbetsförmedlaren så att gruppens särskilda behov kan tillgodoses. Det vik-

tigaste är emellertid att rådgivning och vägledning lämnas med kunskap om hela arbetsmarknaden så att inte perspektivet snävas in i onödan. Om stödåtgärder behövs utöver detta, måste det ske efter en individuell bedömning.

Övrig inhämtad information

Arbetsmarknadsstyrelsen redovisade i början av år 2000 det uppdrag som givits i regleringsbrevet för år 1999. Av redovisningen (dnr A00-1863-14) framgår att en arbetssökande konstnär skall erbjudas service vid närmaste arbetsförmedling. Vid behov kan en specialförmedling, Af Kultur Media, konsulteras. Arbetsförmedlingar med denna inriktning finns på elva orter i landet. Arbetsmarknadsverkets speciella service till arbetssökande och arbetsgivare inom kultur- och medieområdet är organiserad i fem regioner, där berörda länsarbetsnämnder på uppdrag av AMS har att svara för samordning och service inom respektive region. Dessutom finns specialservice vid sex länskontor i landet.

Vid Af Kultur Media i Stockholm, där de flesta arbetssökande dansarna återfinns, finns ett samarbete med Arbetsgruppen för dansares karriärutveckling. För att stimulera till yrkesbyte har man anordnat en utbildning med praktik. Vid Af Kultur Media i Göteborg, som är det kontor som har näst flest dansare registrerade, har man satsat på vidareutbildning av dansare till danspedagoger och använt anställningsstöd och arbetspraktik för att vidga de arbetssökandes syn på sig själva och sina möjligheter. I Malmö har insatser gjorts för att stödja användningen av dansare som danspedagoger. I övriga landet är antalet dansare vid arbetsförmedlingen mycket lågt. De insatser som där görs för att vidga gruppens möjligheter på arbetsmarknaden är av samma slag som för övriga grupper, dvs. vägledning, praktik och arbetsmarknadsutbildning.

Situationen i Stockholmsområdet, där flertalet dansare i landet bor, speglas i en nyligen offentliggjord rapport med titeln Dansare 2000. I rapporten som är resultatet av ett samarbetsprojekt mellan Danscentralen (vid Danscentrum) och Af Kultur Media i Stockholm/Länsarbetsnämnden återfinns en inventering av arbetslösheten i Stockholm bland dansare och koreografer som visar att 400 dansare skall dela på ca 131 årsverken inom den offentligt stödda dansen i Stockholm och att många frilansande dansare delar på många korta anställningar. Vidare sägs att det bland arbetslösa dansare finns utövare som kommer från ett brett område av dans från flamencodansare till klassiska dansare samt att dansare på grund av åldersskäl måste byta karriär vid 40 års ålder eller på grund av yrkesskada vid ännu lägre ålder. Enligt rapportförfattaren är arbetsförmedlingarnas och a-kassornas regler och rutiner inte gjorda för frilansande eller personer med korttidsanställningar. Det tycks enligt rapporten finnas stor enighet hos berörda parter om behovet av samsyn mellan utbildnings-, kultur- och arbetsmarknadspolitik för att kulturarbetsmarknaden skall förbättras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är väl medvetet om att situationen för dansare är speciell, bl.a. på grund av att antalet dansare kraftigt överstiger antalet arbetstillfällen men också med tanke på att dansarnas yrkeskarriär är förhållandevis kort. Reformeringen av det allmänna pensionssystemet, som bl.a. innebär att den inkomstgrundande pensionen i princip beräknas på de samlade förvärvsinkomsterna under hela livet, medför att behovet numera är ännu större för denna grupp än tidigare att finna ett annat arbete efter avslutad danskarriär.

I sammanhanget bör nämnas att Af Kultur Media i Stockholm har utarbetat en plan, benämnd Karriärutveckling för dansare. Planen innehåller olika typer av tjänster från Af Kultur Media som syftar till att underlätta för dansare att finna nya yrkesvägar när danskarriären är slut. Som exempel kan nämnas rådgivning och arbetsmarknads- och studieinformation.

Av budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 utg.omr. 17 s. 27) framgår att betydande insatser har gjorts för dansen bl.a. genom tillkomsten av vissa regionala dansinstitutioner samt ett förstärkt stöd till fria dansgrupper och dansfrämjande verksamhet. Vidare framgår att regeringen anser att det behövs en samlad bild av områdets problem och förutsättningar för att en ändamålsenlig avvägning av statens insatser för danskonsten skall kunna göras. Ett sådant underlag bör tas fram i dialog med dansens företrädare. Kulturdepartementet avser därför att under år 2002 anordna en hearing med olika intressenter inom dansen.

Utskottet konstaterar att det problem som aktualiserats i motion Kr419 (fp) uppmärksammats bl.a. av kulturarbetsförmedlingarna, vilket visats i det föregående. Likväl synes det finnas kvarstående problem inom området. Utskottet utgår från att den hearing som skall genomföras av Kulturdepartementet även kommer att beröra arbetsförmedlingarnas förmåga att fungera som rådgivningscentrum för dansarna och de eventuella brister som kan finnas i det rådande systemet. Om resultatet av hearingen skulle påvisa att det finns behov av förbättringar bör det ankomma på regeringen att via Kulturdepartementet och andra berörda departement vidta nödvändiga åtgärder.

I sammanhanget vill utskottet även nämna att AMS nyligen i ett pressmeddelande konstaterar att kulturarbetsmarknaden under senare år har genomgått stora förändringar, främst gällande anställningsformer och anställningsvillkor, och att arbetsmarknaden har utvecklats till att kulturarbetarna alltmer har hela landet som sitt arbetsfält samtidigt som deras kompetens börjar efterfrågas inom nya branscher och yrkesområden. För att möta dessa förändringar har AMS beslutat om en översyn av den verksamhet som bedrivs vid specialförmedlingarna Af Kultur Media

Utskottet anser att det inte är påkallat med någon riksdagens åtgärd med anledning av yrkande 22 i motion Kr419 (fp), som således avstyrks.

Funktionshindrade konstnärer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om funktionshindrade konstnärer, *jämför reservation 11 (v)*.

Motionen

Motion Kr421 (v) tar upp olika aspekter på de svårigheter som kan finnas för funktionshindrade konstnärer.

I motionen begärs en analys av vilka behov funktionshindrade konstnärer har för att kunna fungera som konstnärer samt vilka krav som måste ställas på samhället för att behoven skall kunna tillgodoses (yrkande 1). Vidare föreslås i motionen att regeringen skall se över situationen och förutsättningarna för konstnärer med funktionshinder att verka professionellt samt hur alla hinder skall undanröjas för att ge professionella konstnärer med funktionshinder jämlika etableringsmöjligheter med icke funktionshindrade (yrkande 3).

Även frågor om diskriminering av funktionshindrade vid rekrytering m.m. behandlas i motionen. Motionärerna anser att det borde vara kulturinstitutionernas ansvar att se långt över konventionernas gränser och – genom att inte diskriminera konstnärer med funktionshinder – också utveckla konsten genom nya och spännande konstnärliga uttryck. Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening att krav måste ställas på kulturinstitutionerna att inte diskriminera konstnärer med funktionshinder vid rekrytering och anställning (yrkande 4). Vidare bör regeringen upprätta en handlingsplan för hur konstnärer med funktionshinder skall integreras i den offentligt understödda kulturen men också hur man skall förebygga och stävja diskriminering av de professionella konstnärerna med funktionshinder (yrkande 5).

I motionen anförs att fördelningen av makt och medel mellan könen är ojämn i samhället. Det är viktigt att se över vilka de rådande strukturerna är för att sedan, i fall av behov, kunna föreslå åtgärder. Regeringen bör därför låta utreda hur situationen i detta avseende är för kvinnliga konstnärer med funktionshinder (yrkande 6).

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2000 lade regeringen fram förslag till riksdagen om nationella mål och framtida inriktning för handikappolitiken i proposition 1999/2000:79 Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken. Riksdagen godkände regeringens förslag (bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240). Beslutet innebär att följande nationella mål gäller:

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund,
- att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder.

Vidare innebär riksdagens ställningstagande att det handikappolitiska arbetet skall inriktas särskilt på

- att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder,
- att förebygga och bekämpa diskriminering mot personer med funktionshinder samt
- att ge barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

Riksdagen godkände även att följande arbetsområden prioriteras under de närmaste åren, nämligen

- att se till att handikapperspektivet genomsyrar alla samhällssektorer,
- att skapa ett tillgängligt samhälle samt
- att förbättra bemötandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med motionärerna bakom motion Kr421 (v) att det är angeläget att funktionshindrade konstnärers behov i olika avseenden beaktas, bl.a. när det gäller möjligheter till etablering, anställning, utbildning osv. De yrkanden som framförs i motionen faller inom ramen för de nationella mål och det handlingsprogram som riksdagen antagit (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240).

En av grundprinciperna för handikappolitiken är att handikapperspektivet skall genomsyra alla samhällssektorer. Således måste arbetsmarknadspolitiken bedrivas så att funktionshindrade personer ges tillträde till arbetslivet och utbildningspolitiken bedrivas så att elever med funktionshinder kan delta i reguljär undervisning. Inom varje samhällssektor har sektorsmyndigheter i uppdrag att utarbeta uppföljningsbara etappmål för respektive sektor, vilka fastställs av regeringen. På kulturområdet har Statens kulturråd ett sådant sektorsansvar.

Redan som en följd av 1996 års kulturpolitiska proposition (prop. 1996/97:3) fick Kulturrådet regeringens uppdrag att kartlägga situationen på kulturområdet för funktionshindrade personer samt att utarbeta ett handlingsprogram för att främja funktionshindrades deltagande i kulturlivet. Uppdraget redovisades i rapporten Funktionshindrades tillgång till kultur. Kartläggning och handlingsprogram (Rapport från Statens kulturråd 1998:3).

Handlingsprogrammet omfattar olika delområden, varav ett handlar om folkbildning och eget skapande. Ett mål för delområdet är att människor med funktionsnedsättning skall få möjlighet att använda sin kreativitet och sina konstnärliga och intellektuella färdigheter. Som förslag till åtgärd anger Kulturrådet att högre konst- och medieutbildningar bör vara öppna för funktionshindrade studerande på samma villkor som för andra samt att praktiska hinder måste undanröjas.

Vidare har Kulturrådet fått regeringens uppdrag att definiera sin roll som sektorsansvarig myndighet för handikappolitiken och ta fram etappmål för

hur myndigheten skall kunna uppfylla sin del av de handikappolitiska målen. Etappmålen bör vara uppfyllda senast år 2010. Detta arbete skall genomföras i samverkan med de andra sektorsmyndigheterna och i samråd med handikapporganisationerna. Handikappombudsmannen har fått i uppdrag att stödja sektorsmyndigheterna i arbetet med att ta fram etappmål. Kulturrådets uppdrag skall redovisas för regeringen senast den 3 augusti 2002.

Här bör även Konstnärsnämndens s.k. sociala mål nämnas. Det återfinns i regleringsbrevet för år 2002 och lyder på följande sätt.

Målet är att främja en samhällsutveckling som kännetecknas av social jämlikhet, jämställdhet mellan kvinnor och män, respekt och tolerans och där etnisk, kulturell, språklig och religiös mångfald tillvaratas som en positiv kraft samt att bidra till minskad diskriminering, främlingsfientlighet och rasism.

Enligt utskottets uppfattning innebär handikappolitikens inriktning med sektorsansvar och etappmål att en tydlig struktur byggs upp på detta område. Uppföljning och utvärdering av handikappolitikens mål och resultat bör inväntas innan en analys görs av vilka krav som bör ställas på samhället när det gäller funktionshindrade konstnärers verksamhet. Motion Kr421 (v) yrkande 1 avstyrks. Av samma skäl avstyrks även yrkande 5 i motionen om en handlingsplan för att integrera funktionshindrade konstnärer i den offentligt stödda kulturen.

När det gäller frågan om funktionshindrade konstnärers möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden vill utskottet framhålla att det uppsatta målet är att funktionshindrade personer skall ha samma möjligheter som icke funktionshindrade att etablera sig och delta i arbetslivet. Människor med funktionshinder skall på arbetslivets område ha samma tillgång till generella åtgärder som andra. De skall dessutom omfattas av särskilda stöd och insatser riktade direkt till funktionshindrade. (Jfr prop. 1999/2000:79 s. 118.) Förslaget i motionens yrkande 3 om ett uttalande i denna fråga synes vara tillgodosett genom redan beslutade mål och avstyrks därför.

I yrkande 4 i motionen begärs att riksdagen skall göra ett tillkännagivande om att kulturinstitutionerna inte får diskriminera konstnärer med funktionshinder vid rekrytering och anställning. Utskottet påminner om lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder. Detta diskrimineringsförbud är avsett att skydda såväl anställda som arbetssökande. Det gäller för hela rekryteringsförfarandet och – i fråga om anställda – arbetsgivarens beslut om befordran, utbildning för befordran, tillämpning av löne- och andra anställningsvillkor, arbetsledningsbeslut och beslut om uppsägning, avsked m.m. Därmed avstyrks yrkande 4 i motionen.

Slutligen avstyrker utskottet även yrkande 6 i motionen, som tar upp frågan om kvinnliga funktionshindrade konstnärers tillgång till makt. Utskottet inskränker sig till att hänvisa till att den statliga jämställdhetspolitiken har som mål att ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra alla politikområden.

Sammantaget innebär utskottets ställningstagande att motion Kr421 (v) yrkandena 1 och 3–6 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd. De avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Inriktningen på det statliga stödet till konstnärsområdet (punkt 1)

av Elisabeth Fleetwood, Lennart Fridén, Jan Backman och Anne-Katrine Dunker (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Kr205 yrkande 17 i denna del och 2001/02:Kr227 yrkandena 6 och 15 och bifaller delvis motion 2000/01:Kr422 yrkande 16.

Ställningstagande

Som framhålls i motion Kr205 (m) lever många av landets kulturskapare under mycket knappa och ofta oberäknliga förhållanden. Är man inte en etablerad konstnär är det svårt att leva på sitt arbete utan att erhålla kompletterande stöd från det offentliga. Detta förhållande bör – menar vi – förändras. Det är angeläget att landets kulturskapare ges så goda möjligheter och förutsättningar som möjligt att faktiskt kunna försörja sig på sitt konstnärskap. För att åstadkomma detta krävs olika åtgärder, bl.a. sänkt skattetryck och ändrade regler inom socialförsäkringssystemet.

I enlighet med vad som anförs i motion Kr227 (m) bör olika stöd och ersättningsformer såsom exempelvis visningsersättning, utställningsersättning, konstnärsbidrag, projektbidrag och långtidsstipendier förändras. Med alltför omfattande stödformer är risken stor att ersättningarna snarare går till kulturadministratörer än till kulturskapare. Till exempel kan nämnas att projektmedel i hög grad är knutna till institutionerna i stället för den eller de konstnärer som skall utföra arbetet.

I sammanhanget vill vi nämna att konstnärerna själva anser att statens stöd bör inriktas på att öka de yrkesverksamma konstnärernas möjligheter att få ersättning för det arbete de utför och möjliggöra att verken visas och framförs inför publik.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi att riksdagen skall tillkännage för regeringen som sin mening vad vi här framför. Därmed bör riksdagen bifalla motionerna Kr205 (m) yrkande 17 i denna del och Kr227 (m) yrkandena 6 och 15 samt delvis bifalla motion Kr422 (mp) yrkande 16.

2. Inriktningen på det statliga stödet till konstnärsområdet (punkt 1)

av Ewa Larsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr422 yrkande 16 och bifaller delvis motionerna 2001/02:Kr205 yrkande 17 i denna del och 2001/02:Kr227 yrkandena 6 och 15.

Ställningstagande

Som framhålls i motion Kr422 (mp) är det ett resursslöseri att inte ge välutbildade och meriterade konstnärer möjlighet att leva på sitt arbete. Regeringen bör därför överväga olika åtgärder som syftar till att fler konstnärer skall kunna leva på sitt arbete. Riksdagen bör ges tillfälle att ta ställning till de förslag som blir resultatet av regeringens överväganden. En tänkbar åtgärd – som nämns i motion Kr422 (mp) – skulle kunna vara att de första 100 000 kronorna som en konstnär tjänar skall vara befriade från skatt.

Med hänvisning till det anförda föreslår jag att riksdagen skall tillkännage för regeringen som sin mening vad jag här framför. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr422 (mp) yrkande 16 och delvis bifalla motionerna Kr205 (m) yrkande 17 i denna del och Kr227 (m) yrkandena 6 och 15.

3. Översyn av de nuvarande stödformerna (punkt 2)

av Inger Davidson (kd), Elisabeth Fleetwood (m), Lennart Fridén (m), Jan Backman (m), Birgitta Sellén (c), Ana Maria Narti (fp), Anne-Katrine Dunker (m) och Gunilla Tjernberg (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr272 yrkande 1.

Ställningstagande

I likhet med motionärerna bakom motion Kr272 (kd, m, c, fp) kan vi konstatera att få konstnärer i dag klarar sitt uppehälle enbart på inkomsterna från sitt konstnärliga yrke. Många måste därför även ha ett annat arbete. Konstnärernas bruttoinkomster är mycket låga, särskilt med tanke på att majoriteten har en högskoleutbildning bakom sig.

För att öka konstnärernas möjligheter att försörja sig på sin konstnärliga verksamhet och minska behovet av så kallade brödjobb finns ett antal statliga stöd och ersättningar, som oftast ges i form av projektbidrag eller arbetsstipendier och till största delen fördelas av Konstnärsnämnden. Tendensen under

de senaste åren har varit att stöden ges i allt högre belopp till allt färre konstnärer. Det innebär att stöden fördelas till en mycket liten andel av landets konstnärer.

Mot denna bakgrund är det angeläget att nu göra en översyn av nuvarande stödformer samt att överväga nya metoder och stödformer som kan komma fler konstnärer till del.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi att riksdagen skall tillkännage för regeringen som sin mening vad vi här framför. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr272 (kd, m, c, fp) yrkande 1.

4. Ett mer utvecklat generellt konstnärsstöd (punkt 3)

av Ewa Larsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr422 yrkande 14.

Ställningstagande

I flera europeiska länder har så kallade generella stöd till aktiva konstnärer införts. En generell stödmodell för svenska förhållanden har utarbetats av Konstnärsstödsutredningen och finns beskriven i utredningens betänkande Generella konstnärsstöd (SOU 1997:184). Modellen har dock aldrig förverkligats.

Jag anser att det offentliga stödet till konstnärer bör utvecklas så att fler konstnärer kan komma ifråga för stödet. Det statliga konstnärsstödet bör inte riktas enbart till en mindre, exklusiv grupp av konstnärer. I enlighet med vad som föreslås i motion Kr422 (mp) yrkande 14 bör regeringen lägga fram förslag för riksdagen till ett mer utvecklat generellt stöd.

Med hänvisning till det anförda föreslår jag att riksdagen skall tillkännage för regeringen som sin mening vad jag här framför. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr422 (mp) yrkande 14.

5. Bemanningsföretag (punkt 4)

av Elisabeth Fleetwood, Lennart Fridén, Jan Backman och Anne-Katrine Dunker (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Kr205 yrkande 17 i denna del och 2001/02:Kr227 yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att det är angeläget att ett rikstäckande bemanningsföretag för alla kulturskapare bildas. Ett bemanningsföretag skulle öka chanserna för de olika konstnärskategorierna att kunna pröva nya vägar till försörjning. Sannolikheten att de skulle lyckas nå sina mål skulle också öka genom inrättandet av ett sådant företag.

Runt om i landet finns länsteatrar, symfoniorkestrar, fria teatergrupper m.fl. som alla behöver en tillfällig förstärkning, specialist eller hjälp med att rekrytera en ny medarbetare. Vi menar vidare att ett bemanningsföretag även skulle vara till stor hjälp vid anställning eller rekrytering till internationella uppdrag.

Regeringen bör därför ta initiativ till att ett bemanningsföretag för kulturskapare bildas.

Vi vill understryka att verksamheten inte skall vara statligt styrd. Likväl bör, menar vi, regeringen ansvara för att samla intressenter på området för att diskutera och initiera en verksamhet i enlighet med vad vi här har anfört.

Vi föreslår således att riksdagen skall tillkänna för regeringen som sin mening vad vi här framför. Därmed bör riksdagen bifalla motionerna Kr205 (m) yrkande 17 i denna del och Kr227 (m) yrkande 7.

6. Frågor om inkomstgarantier för konstnärer (punkt 5)

av Inger Davidson och Gunilla Tjernberg (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr418 yrkande 17 och avslår motion 2001/02:Kr230.

Ställningstagande

Inkomstgarantin för konstnärer innebär att innehavarna av garantin erhåller livstidslön. I likhet med motionärerna bakom motion Kr418 (kd) anser vi att det kan ifrågasättas om detta är rimligt eller om det i stället vore bättre att sprida stödet till fler personer. Mot denna bakgrund anser vi att en översyn av inkomstgarantin skall göras.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi att riksdagen skall tillkänna för regeringen som sin mening vad vi här framför. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr418 (kd) yrkande 17 och avslå motion Kr230 (m).

7. Individuell visningsersättning (punkt 6)

av Åke Gustavsson (s), Agneta Ringman (s), Annika Nilsson (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Eva Arvidsson (s), Paavo Vallius (s), Lars Wendal (s) och Peter Pedersen (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Kr272 yrkande 5 och 2001/02:Kr422 yrkande 18.

Ställningstagande

Vi konstaterar att den individuella visningsersättningen (IV), som i sin nuvarande form funnits i gott och väl fem år, fungerar väl. Det poängsystem som Föreningen Bildkonst Upphovsrätt i Sverige (BUS) utarbetat är väl genomtänkt och bygger på rimliga avvägningar då det gäller konstverkens exponering. Systemet har generell karaktär. Den som uppfyller kraven för stödformen har rätt till ersättning. BUS gör inte någon kvalitetsmässig bedömning av konsten.

Enligt vår mening är IV ett mycket effektivt ersättningssystem. Vi har inhämtat att IV har ett starkt stöd bland konstnärerna, eftersom det är ett system som utgår från vad konstnärerna har utfört och objektivt fördelar ersättningen utifrån yrkesutövningen. IV har kommit att få central betydelse för bildkonstnärerna liknande den som biblioteksansättningens individuella del har för litterära upphovsmän.

Ärligen rapporterar BUS till regeringen om utfallet av IV. Regeringen torde således ha god kännedom om resultatet och effekterna av systemet. Vi vill påminna om att regeringen i budgetpropositionen för år 2002 föreslog en förstärkning av IV med 2 miljoner kronor mot bakgrund av att IV är en väl fungerande ersättningsform.

En samlad bedömning av de fakta som föreligger om IV har lett oss fram till att vi inte finner att det är påkallat att begära att riksdagen skall göra ett uttalande om översyn av IV i enlighet med vad som föreslagits motionsvägen.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi att riksdagen skall avslå motionerna Kr272 (kd, m, c, fp) yrkande 5 och Kr422 (mp) yrkande 18.

8. Trygghetssystem för konstnärer (punkt 8)

av Inger Davidson och Gunilla Tjernberg (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr418 yrkande 15 och avslår motionerna 2001/02:Kr205 yrkande 17 i denna del, 2001/02:Kr227 yrkandena 8–10 och 14 samt 2001/02:Kr422 yrkande 15.

Ställningstagande

Vi konstaterar att konstnärerna påverkas av beslut som fattas inom andra utgiftsområden än kulturområdet (utg.omr. 17). Ett exempel härpå är pensionsreformen som genomfördes för ett par år sedan och som fått konsekvenser som förefaller mindre lämpliga för konstnärer inom bland annat dans- och musikområdena på grund av dessa yrkens speciella karaktär. Genom att nu samtliga aktiva år skall finnas med i beräkningen, och inte enbart de 15 mest lönsamma, drabbas konstnärerna hårt. Särskilt angeläget är det att frågan om pensionerna för dem som är verksamma inom de fria grupperna får en lösning.

Vidare anser vi att det är angeläget att regeringen och Arbetsmarknadsstyrelsen tar särskild hänsyn till kulturarbetarnas specifika arbetsvillkor vid tillämpningen av de nya a-kassereglerna och aktivitetsgarantin.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi att riksdagen skall tillkännage för regeringen som sin mening vad vi här framför. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr418 (kd) yrkande 15 och avslå motionerna Kr205 (m) yrkande 17 i denna del, Kr227 (m) yrkandena 8–10 och 14 samt Kr422 (mp) yrkande 15.

9. Trygghetssystem för konstnärer (punkt 8)

av Ewa Larsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr422 yrkande 15 och avslår motionerna 2001/02:Kr205 yrkande 17 i denna del, 2001/02:Kr227 yrkandena 8–10 och 14 samt 2001/02:Kr418 yrkande 15.

Ställningstagande

Som anføres i motion Kr422 (mp) bör det som är självklarheter inom andra yrkeskategorier, exempelvis pension, ersättning vid sjukdom och vid föräldraledighet, även gälla för en konstnär. Trots att frågan fördes fram i ljust i utredningen om generella konstnärsstöd (SOU 1997:184) finns ännu ingen tillfredsställande lösning. Regeringen bör därför lägga fram förslag för riksdagen om ett trygghetssystem som är anpassat till konstnärens situation.

Med hänvisning till det anförda föreslår jag att riksdagen skall tillkännage för regeringen som sin mening vad jag här framför. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr422 (mp) yrkande 15 och avslå motionerna Kr205 (m) yrkande 17 i denna del, Kr227 (m) yrkandena 8–10 och 14 samt Kr418 (kd) yrkande 15.

10. Rådgivningscentrum för dansare (punkt 9)

av Inger Davidson (kd), Birgitta Sellén (c), Ana Maria Narti (fp) och Gunnilla Tjernberg (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr419 yrkande 22.

Ställningstagande

Vi anser att dansarnas situation kräver särskild uppmärksamhet, bl.a. eftersom de pensioneras redan vid 41–44 års ålder. För att stödja denna yrkesgrupp i ett eventuellt fortsatt yrkesliv krävs särskild kompetens. Det bör därför i enlighet med vad som föreslås i motion Kr419 (fp) inrättas ett särskilt rådgivningscentrum för dansares fortsatta yrkesliv.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi att riksdagen skall tillkännage för regeringen som sin mening vad vi här framför. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr419 (fp) yrkande 22.

11. Funktionshindrade konstnärer (punkt 10)

av Charlotta L Bjälkebring och Peter Pedersen (båda v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr421 yrkandena 1, 5 och 6 samt avslår motion 2001/02:Kr421 yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

I enlighet med vad som anförts i motion Kr421 (v) anser vi att samhället osynliggjort konstnärer med funktionshinder. Det är nu dags att bryta denna trend och i stället synliggöra funktionshindrades eget skapande. Vi föreslår att riksdagen med bifall till motionens yrkande 1 skall begära av regeringen att en analys skall göras av vilka behov de funktionshindrade konstnärerna har för att kunna fungera som konstnärer samt vilka krav som måste ställas på samhället för att behoven skall kunna tillgodoses.

Vidare har vi tagit fasta på vad som sägs i anslutning till yrkande 5 i samma motion, nämligen att det borde ligga ett särskilt ansvar hos den offentligt understödda kulturen att integrera konstnärer med funktionshinder. Därför bör regeringen i enlighet med yrkande 5 upprätta en handlingsplan för hur konstnärer med funktionshinder skall integreras i den offentligt understödda kulturen. Planen bör också syfta till att förebygga och stävja diskriminering av de professionella konstnärerna med funktionshinder.

Vi kan konstatera att det i samhället i stort råder en ojämn fördelning av makt och medel beroende på kön. Det finns inga studier eller undersökningar som visar hur denna fördelning ser ut när det gäller konstnärer med funktionshinder. Det finns heller ingen anledning att tro att sådana studier skulle visa på en bättre balans mellan könen än i resten av samhället. Om den här gruppen har likheter med andra utsatta grupper i samhället finns det tvärtom anledning att misstänka att situationen är värre än för genomsnittet. Det är därför viktigt att – som föreslås i yrkande 6 i motion Kr421 (v) – se över vilka de rådande strukturerna är för att sedan, vid behov, kunna föreslå åtgärder. Riksdagen bör därför göra ett tillkännagivande till regeringen om att situationen för konstnärer med funktionshinder bör utredas med avseende på kvinnornas situation.

Sammantaget innebär det anförda att vi föreslår att riksdagen skall tillkännage för regeringen som sin mening vad vi här framför. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr421 (v) yrkandena 1, 5 och 6 samt avslå yrkandena 3 och 4.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Trygghetssystem för konstnärer (punkt 8)

av Elisabeth Fleetwood, Lennart Fridén, Jan Backman och Anne-Katrine Dunker (alla m) anför:

Vi har avstått från att reservera oss till förmån för våra förslag i motion Kr227 (m) om trygghetssystem för konstnärer, eftersom en utredning nu ser över denna fråga. Av motionen framgår att vi anser att professionella konstnärer måste kunna basera sin försörjning och inbetalning till socialförsäkringssystemet på ersättning för utfört arbete. Vidare framhålls i motionen att konstnärer som är egenföretagare bör få möjlighet att komplettera sjukförsäkringen med en tilläggsförsäkring. Av motionen framgår också att även konstnärsstipendier för kortare tid än två år bör vara pensionsgrundande och att konstnärliga yrkesutövares inbetalda egenavgifter bör kunna få användas för privata försäkringsalternativ.

Vi vill med vårt särskilda yttrande understryka vikten av att den pågående utredningen tar till sig det ovan anförda.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2001

2001/02:Kr205 av Bo Lundgren m.fl. (m):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kulturskaparnas villkor.

2001/02:Kr227 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett avvecklande av bidrag och ett utvecklande av konsten.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bemanningsföretag för kulturarbetare.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konstnärerna och socialförsäkringssystemet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sjukpenningen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konstnärerna och pensionssystemet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utveckla försäkringsalternativ.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inkomst i stället för bidrag.

2001/02:Kr230 av Jeppe Johnsson och Ola Karlsson (m):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att systemet med s.k. konstnärslön omedelbart bör avskaffas.

2001/02:Kr272 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd, m, c, fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av de statliga konstnärsstöden och ersättningarna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av Konstnärsnämndens och Bildkonstnärsfondens sammansättning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av IV-ersättningen.

2001/02:Kr418 av Inger Davidson m.fl. (kd):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kulturarbetarnas villkor.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av den s.k. inkomstgarantin för konstnärer.

2001/02:Kr419 av Ana Maria Narti m.fl. (fp):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av ett rådgivningscentrum för dansare.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bidragsgivande myndigheter och styrelser.

2001/02:Kr421 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en analys av vilka behov de funktionshindrade konstnärerna har för att kunna fungera som konstnärer samt vilka krav som måste ställas på samhället för att behoven skall kunna tillgodoses.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämlika etableringsmöjligheter för professionella konstnärer med funktionshinder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att krav måste ställas på kulturinstitutionerna att inte diskriminera konstnärer med funktionshinder vid rekrytering och anställning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en handlingsplan för hur konstnärer med funktionshinder skall integreras i den offentligt understödda kulturen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda situationen för konstnärer med funktionshinder med avseende på kvinnornas situation.

2001/02:Kr422 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en korrigering av Konstnärsnämndens och Bildkonstnärsfondens sammansättning.
14. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ett mer utvecklat generellt konstnärstöd i enlighet med vad som anförs i motionen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen skall återkomma med förslag till ett trygghetssystem som är anpassat till kulturarbetares situation.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör överväga att återkomma med förslag om hur fler konstnärer skall kunna leva på sin lön.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en översyn av IV-ersättningen bör övervägas.